

Apel ruchu WIĘCEJ NIŻ ENERGIA o systemowe wsparcie rozwoju społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej

9 grudnia 2020 roku

W związku ze zbliżającym się terminem transpozycji do polskiego prawa Dyrektywy RED II (UE 2018/2001) o promocji wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, zwracamy się do wszystkich organów i instytucji zaangażowanych w realizację tego zadania, z apelem o podjęcie energicznych działań w celu opracowania kompleksowych, spójnych i korzystnych regulacji prawnych oraz narzędzi wsparcia rozwoju energetyki obywatelskiej opartej na OZE, a w szczególności wciąż nieobecnych w naszym kraju wspólnot energetycznych. Apelujemy, by opracowywane rozwiązania były ambitne, perspektywiczne, oparte na najnowszej wiedzy, konsultowane z ekspertami, organizacjami społecznymi i samorządami oraz czerpały z najlepszych praktyk, których w tym zakresie nie brakuje zarówno w Europie, jak i USA.

Składamy powyższy apel w przekonaniu, iż transformacja w kierunku zielonej energii to transformacja skierowana na ludzi i sprawiedliwa społecznie. System elektroenergetyczny o wysokim stopniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii powinien być **wspólnym systemem elektroenergetycznym**, o innych niż obecnie strukturach zarządzania i modelach własności, zamieniającym energię elektryczną z kosztu dla obywateli na wspólne dobro obywateli.

Jako Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć i współzałożyciele ruchu Więcej Niż Energia, zrzeszającego 150 podmiotów działających od 2015 roku na rzecz rozwoju i promocji rozwoju energetyki obywatelskiej w Polsce, z satysfakcją obserwujemy w naszym kraju **bardzo dynamiczny rozwój sektora indywidualnych prosumentów energii odnawialnej** (z ok. 300 MW mocy zainstalowanej na początku roku 2019 do ok. 1300 MW obecnie), do czego niewątpliwie przyczyniło się wdrożenie atrakcyjnych mechanizmów prawnych i podatkowych, w szczególności termomodernizacyjnej ulgi podatkowej oraz prostego, dotacyjnego programu „Mój Prąd”.

Z rosnącym niepokojem jednak, bezskutecznie poszukujemy w Polsce – kraju o bogatych spółdzielczych tradycjach – śladów rozwoju **wspólnot energetycznych**, już od dekad obecnych w krajach Europy Północnej, Zachodniej i Południowej. Brak rozwoju w naszym kraju tego potencjału, zarówno energetycznego, jak i społecznego, świadczy jednoznacznie o tym, że wdrożone dotychczas (nowelizacją Ustawy o OZE w 2019 roku) zachęty i przepisy dedykowane spółdzielniom energetycznym, zawierające głównie wiele trudnych do zrozumienia i uzasadnienia ograniczeń, okazały się całkowicie nieskuteczne.

Tymczasem, jednym z najważniejszych celów dyrektywy RED II jest umożliwianie, ułatwianie, zachęcanie i wspieranie rozwoju wspólnot energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej (art. 22) we wszystkich krajach członkowskich UE. Dlatego, mając na uwadze pomyślny rozwój prosumeryzmu OZE w Polsce, apelujemy o wprowadzenie **efektywnych regulacji prawnych**, jak również wzorowanego na programie „Mój Prąd” prostego mechanizmu dofinansowania („Nasz Prąd”?), które wspólnie stworzą sprzyjające warunki rozwoju wspólnotom energetycznym OZE. **Opracowane bez pośpiechu, oparte na wiedzy i szeroko skonsultowane działania regulacyjne** stworzą stabilny, prawno-finansowy fundament dla rozwoju zarówno indywidualnej, jak i zbiorowej prosumpcji energii z OZE, pozwolą wykorzystać inicjatywę, przedsiębiorczość i kapitał społeczny Polaków oraz umożliwią pełną transformację energetyczną.

Przeprowadzenie takiej zmiany na polskim rynku energetycznym to jednak nie tylko wynikający z dyrektywy obowiązek, ale również **długa lista korzyści**, jakie wiążą się ze stworzeniem systemu sprzyjającego powstawaniu wspólnot energetycznych w Polsce:

- Przyczyniają się one do demokratyzacji systemu energetycznego i wzmacniają pozycję obywateli i społeczności lokalnych, zapewniając im większą kontrolę i zdolność do podejmowania decyzji;
- Zmniejszają ewentualny opór społeczny wobec projektów związanych z energią słoneczną i wiatrową oraz mają pozytywny wpływ na zmianę nastawienia do tych technologii i systemowego przejścia na czystą energię;
- Mogą być inspiracją dla wielu obywateli, niezależnie od ich miejsca zamieszkania, poziomu dochodów, czy wartości politycznych. Idea wspólnot energetycznych przemawia zarówno do wartości lewicowych, takich jak własność społeczna, negocjacje zbiorowe, lokalne łańcuchy dostaw, jak i do wartości prawicowych, takich jak indywidualizm, przedsiębiorczość, tożsamość i niezależność. W tym sensie, system taki może inspirować zarówno postępowe społeczności miejskie, jak i konserwatywne społeczności wiejskie, pomagając przewartościować ważny podział polityczny;

- Przyspieszają transformację energetyczną, nadając jej jednocześnie rodzaj legitymacji i stabilności politycznej, której obecnie brakuje;
- W sytuacji, gdy COVID-19 naciska na rządy, aby zastanowiły się nad stworzeniem nowych lokalnych strumieni dochodów i poprawą integracji gospodarczej, wspólnoty energetyczne mogą przyczynić się do ograniczenia ubóstwa energetycznego;
- W sytuacji, gdy ruchy klimatyczne w całej Europie powodują wzrost świadomości i chęci wniesienia pozytywnego wkładu na poziomie osobistym, czy lokalnym, wspólnoty energetyczne można przedstawić jako wymierną możliwość zrealizowania działania przyczyniającego się do ochrony powietrza i klimatu;
- Spadające koszty technologii, takich jak technologie solarne, wiatrowe i magazynowe, zmieniają ekonomikę lokalnych inwestycji energetycznych, zmniejszając ryzyko i wcześniejsze błędy nadmiernego subsydiowania. To również znacznie skraca okres zwrotu z inwestycji w OZE, a może nawet uczynić je bardziej atrakcyjnymi niż niskie stopy procentowe dla oszczędności gromadzonych w banku;
- Nowe możliwości w zakresie cyfrowych technologii komunikacyjnych poprawiają zdolność społeczności do organizowania wspólnych działań. Bogactwo doświadczeń europejskich, sprawdzone koncepcje i najlepsze praktyki pomogą przezwyciężyć złożoność organizacyjną, jaka może się wiązać z funkcjonowaniem wspólnot energetycznych.

[Analizy wskazują](#), że ok. 83% gospodarstw domowych w UE mogłoby uczestniczyć w różnych formach zbiorowej prosumpcji OZE, a ok. połowa gospodarstw domowych ma potencjał do produkcji własnej energii. W Europie i na innych kontynentach wiele krajów od kilkudziesięciu lat rozwija już ten potencjał. Na podstawie tych bezcennych doświadczeń zebranych przez REScoop – jedną z największych organizacji zrzeszających europejskie wspólnoty energetyczne – **Polska Zielona Sieć opracowała krótki przewodnik po najważniejszych wytycznych prawa UE dotyczącego wspólnot energetycznych, wraz z przykładami rozwiązań zastosowanych przez poszczególne kraje Unii.** Wyrażamy nadzieję, że zarówno [przewodnik ten](#), jak i [publikacja prezentująca najciekawsze przykłady wspólnot energetycznych w Europie](#) będą pomocne w procesie transpozycji dyrektywy RED II w zakresie społeczności korzystających z energii odnawialnej w Polsce. Deklarujemy jednocześnie gotowość udziału oraz pomoc w nagłośnieniu szerokich konsultacji przepisów, które zgodnie z unijnym prawem muszą pojawić się w polskim systemie prawnym do końca czerwca przyszłego roku.